

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова комісії з реорганізації
Національного авіаційного
університету

Володимир ШУЛЬГА

“ 07 ” // 2023 року

ВИСНОВОК

Національного авіаційного університету (далі – НАУ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
КОРУЦ Уляни Зіновіївни
на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
за спеціальністю 12.00.11 «Міжнародне право»
на тему «Заборона пропаганди війни у сучасному міжнародному праві»

Рецензенти: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Бабін Борис Володимирович, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Нуруллаєв Ількін Садагат огли, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Пазюк Андрій Валерійович, призначені Вченою радою НАУ 18 жовтня (протокол № 11), розглянувши докторську дисертацію та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації Коруц У.З. на тему «Заборона пропаганди війни у сучасному міжнародному праві», а також за результатами фахового семінару, проведеного на базі кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства 24 жовтня 2023 р. (протокол 2), дійшли висновку:

1. Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

У сучасному світі пропаганда війни має серйозний вплив на мир і безпеку людства, і мало що дозволяє припустити, що в майбутньому її використання зменшиться. Пропаганда війни як злочин є надзвичайно складним феноменом для точної кваліфікації форм протиправної поведінки, оскільки їй притаманна невизначеність та інколи прихована природа негативних наслідків. У сучасній науковій літературі сформовано доволі дискусійний спектр уявлень про сутність пропаганди в цілому і пропаганди війни, зокрема. Одна з причин дискусійності цього феномену полягає в його багатовекторності та правовій невизначеності, а ні в національному, а ні в міжнародному праві, адже на сьогодні немає узгодженого визначення терміну пропаганди, зокрема пропаганда війни.

Особливого значення пропаганда війни як правова категорія набуває в контексті розповсюдження протизаконних ідей та поглядів з метою розпалювання

війни. Розуміння війни знаходиться в одному ряду із категоріями «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт», «збройна агресія», «військова акція», «протидія тероризму», що зайвий раз свідчить про її розмитість та правову невизначеність.

Заборона пропаганди війни та протидія їй виступають важливими напрямками діяльності міжнародних інституцій у сфері дотримання прав людини, забезпечення верховенства права. Між тим у Римському статуті МКС відсутній такий склад злочину як пропаганда війни, а тому важливо довести, що пряме та публічне підбурювання до агресії чи пропаганда війни повинні бути включені у Римський статут МКС.

Той вплив, який пропаганда війни здійснює в сучасних умовах воєнного стану на різні категорії населення, несе в собі нові ризики, а тому підходи до кваліфікації такого злочину, визначення його суб'єктно-об'єктної сторони тощо – все це вимагає розробки нового методологічного інструментарію та моделей вивчення пропаганди війни. Слід акцентувати увагу також й на міжнародно-правовому контексті дослідження пропаганди війни в якості міжнародного злочину. У цьому зв'язку важливим є визначення поняття пропаганди війни та його відображення в міжнародних актах, визначення недоліків загальносвітової архітектоніки моделі притягнення до відповідальності за воєнні злочини, саме на прикладі пропаганди війни.

Аналізуючи феномен пропаганди війни на міжнародному рівні необхідно екстраполювати його на рівень національного законодавства, закріплюючи в ньому найбільш прогресивні правові елементи, які дадуть змогу більш ефективно протидіяти такому злочину та кваліфікувати його, притягуючи до відповідальності винних осіб та їх пособників. Кримінально-правовий статус останніх в сучасних умовах воєнного протистояння України ворогу набуває нових рис та значення.

У сучасних умовах доктринальне дослідження феномену пропаганди війни набуває нового значення та вимагає трансформації традиційних підходів. Враховуючи особливості предмету даного дослідження, пропаганду війни слід кваліфікувати не лише як склад злочину, а як особливий кримінально-правовий та суспільно-політичний феномен. Це дасть змогу детермінувати особливості механізму її прояву, зародження, реалізації та впливу на кінцеву аудиторію. Суспільно-політичні реалії, обумовлені вторгненням росії в Україну та ведення війни проти українського народу, суттєво змінює основні тенденції та цілі дослідження феномену пропаганди війни. Пропаганда війни перетворюється на засіб самої війни, при чому набуваючи нових обрисів, маючи надзвичайно руйнівні наслідки для суспільства.

Проблематика з'ясування феномену пропаганди війни стає ще більш значущою з огляду на появу, поряд із традиційними, новітніх форм ведення воєнних дій. Тому для правової науки та міжнародної практики вкрай важливо з'ясувати розуміння ключових аспектів пропаганди війни. Уявляється вкрай важливим вироблення єдиного понятійного апарату цього явища, визначення змістовного наповнення пропаганди війни та її структурних елементів.

Ступінь наукової розробки теми дисертації в міжнародно-правовій доктрині є незадовільним, що вимагає глибокого аналізу зазначених питань. У вітчизняній

науці міжнародного права відсутнє поняття пропаганда війни. Також відсутні ґрунтовні, комплексні і системні наукові праці із даної тематики. Дослідження теоретичних засад пропаганди війни, сфери її застосування, основних напрямів співпраці держав для протидії пропаганди війни та їх співпраці з Україною у цій сфері є важливим як для вітчизняної правової науки, так і для міжнародно-правової практики України з огляду на реформування національного законодавства в умовах європейської інтеграції.

Отже, необхідність з'ясування правової природи та змісту концепції пропаганди війни зумовили актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Дослідження правових аспектів пропаганди війни стає ще більш актуальним в умовах загострення протистояння між демократіями і диктатурами.

Таким чином, обрання теми дисертації зумовлене низкою факторів: по-перше, відсутністю комплексного та системного дослідження теоретичних і практичних аспектів зазначеної проблематики в українській науці міжнародного права; по-друге, потребою в аналізі сучасних тенденцій у протистоянні пропаганді війни як важливого напрямку співпраці демократичних держав; по-третє, важливістю розуміння особливостей пропаганди війни з метою забезпечення гармонізації національного законодавства України з законодавством Європейського Союзу.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної теми «Захист прав людини в публічних правовідносинах» (реєстраційний номер № 0122U201353) у межах планових наукових робіт юридичного факультету Західноукраїнського національного університету та науково-дослідної теми «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (№ 69-2021/15.01.06) кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету.

2. Наукова новизна результатів докторської дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів визначена як поставленими в дисертації завданнями, так і засобами вирішення, і характеризується тим, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній міжнародно-правовій науці дослідженням заборони пропаганди війни.

У дисертаційній роботі сформульовано такі концептуальні положення і висновки, що мають наукову новизну, і є особистим внеском автора в дослідження заборони пропаганди війни:

уперше:

- запропоновано власну періодизацію розвитку історіографії пропаганди війни, в межах якої виокремлено її основні шість етапів;
- обґрунтовано методологічний інструментарій дослідження феномена пропаганди війни, який полягає у застосуванні методології наукового пізнання заснованої на поєднанні загальноправових, спеціально правових (методологія науки кримінального права) та психологічно-правових методах;

- подано концептуальне бачення дворівневої структури пропаганди війни, що передбачає наявність сукупності взаємообумовлених елементів, які розкривають розуміння пропаганди війни: *перший рівень* передбачає запобігання пропаганді війни, *другий рівень* націлений безпосередньо на усунення самої пропаганди війни. Обидва рівня нормативно закріплені у ч. 1 ст. 20 та у ч. 2 ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (МПГПП);

- запропоновано авторське визначення пропаганди війни як поширення в будь-якій формі поглядів, фактів, аргументів та інших відомостей, зокрема, завідомо неправдивих, розпалювання внутрішньо- та зовнішньодержавної расової, релігійної, національної ворожнечі, що має на меті заклики та підбурювання до воєнних конфліктів або агресивної війни;

- визначено змістовне наповнення пропаганди війни, яке передбачає наявність сукупності таких взаємообумовлених елементів, як: підбурювання до війни або агресивних дій; ізоляція людей від будь-яких контактів із зовнішнім світом; замовчування та викривлення діяльності міжнародних установ на користь миру; створення перешкод для отримання інформації про думку інших держав;

- доведено, що норми, які стосуються заборони пропаганди війни, спрямованої на пряме та громадське підбурювання до ворожнечі чи насильства, є нормами загального міжнародного права, що покладають зобов'язання на держави. І саме такі норми накладають позитивні зобов'язання *erga omnes* на заборону пропаганди війни. А відтак можливість внесення застережень до них і відхилень від них виключається;

- зазначено, що мова ненависті та мова ворожнечі вважаються термінами, котрі використовують у національній правовій доктрині як синонімічні й рівноцінні, незважаючи на незначні стилістичні та семантичні відмінності. У цьому зв'язку запропоновано застосовувати в подальшому поняття «мови ненависті та ворожнечі», щоб підкреслити відносини та дії, засновані на ненависті, що призводять до безпосередніх конфліктів та війн;

- виокремлено чотири аспекти щодо мови ненависті та ворожнечі: поширення ідей, заснованих на расовій перевазі; поширення ідей, заснованих на расовій ненависті; підбурювання до расової дискримінації; підбурювання до актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також надання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, зокрема її фінансування;

- виокремлено ключові елементи для визначення сутності мови ворожнечі, а саме: умисел, підбурювання й осуджені результати. Елемент пропаганди можна розуміти як вимогу щодо умислу, тобто вона охоплює лише заяви, зроблені з наміром розпалити ворожнечу. Заяви, зроблені з наміром підбурювати інших до ненависті, необхідно сприймати як мову ворожнечі;

- обґрунтовано, що підбурювання є елементом пропаганди війни та взаємопов'язаним з нею поняттям. Вбачається, що вирішальним і відмінним елементом підбурювання є намір підбурювати інших до ворожості чи насильства.

Запропоновано внести злочини прямого і публічного підбурювання до агресії до Римського статуту Міжнародного кримінального суду;

- визначено основні аспекти практики Міжнародних військових трибуналів, коли пропаганда війни розуміється і як сукупність дій щодо підбурювання до воєнних дій чи геноциду, і як прямі заклики щодо конкретних злочинних дій проти конкретних осіб, і як пропагування расової, національної чи ментальної домінації однієї народності, групи осіб над іншою; пропаганда війни визнається і як закінчений злочин, і як незакінчений злочин без прямих негативних суспільних наслідків, але у випадку незакінченого злочину міжнародна практика розробила концепцію невідворотності та неможливості уникнення покарання;

- запропоновано доповнити статтю 8-біс Римського статуту частиною три наступного змісту: 3. «Для цілей цього статуту «злочин агресії» передбачає з поміж іншого, але не як виняток, скоєння пропаганди війни та/або агресії. Пропаганда війни та/або агресії це сукупність дій або одна дія, якими особа та/або держава закликає, спонукає, в інший спосіб примушує, стимулює чи підбурює до здійснення будь-якого акту агресії, зазначеного в цьому Статуті. Пропаганда війни та/або агресії може бути як у формі поширення чи використання інформації, так і шляхом створення, виготовлення чи в інший спосіб проведення дій з використання засобів пропаганди»;

- запропоновано ст. 436 КК України доповнити наступним чином, вказавши на таких діях, які також є проявами пропаганди війни та вчиняються у формі «публічних закликів, вказівок або інструкцій до агресивної війни, або до розв'язування воєнного конфлікту, а також у виготовленні матеріалів із закликами, вказівками або інструкціями до вчинення таких дій з метою їх розповсюдження або розповсюдження таких матеріалів»;

- запропоновано для посилення ефективності державного примусу як кримінального переслідування за злочини з пропаганди війни доповнити ст. 436 КК України окремою частиною: «Пропаганда антиконституційних організації та заходів, які мають ознаки антиконституційності»;

удосконалено:

- розуміння місця і ролі заборони пропаганди війни серед імперативних норм *erga omnes*, які покладають зобов'язання на усі держави і виключають можливість внесення застережень до них і відхилень від них;

- характеристику зауважень загального порядку та тлумачення норм ст.19 та 20 МПГПП, в яких йдеться про право на вираження своїх поглядів і можливість його обмеження та про заборону пропаганди війни законом;

- аналіз прецедентної практики ЄСПЛ щодо порядку застосування обмежень стосовно свободи вираження поглядів, які вважаються необхідними в інтересах національної безпеки, суспільної безпеки, запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту прав і свобод інших осіб; втручання у свободу вираження поглядів (обмеження) є допустимим, якщо

воно встановлене законом та є необхідним в демократичному суспільстві;

- характеристику юрисдикції Міжнародного кримінального суду. Римськими статутами встановлена територіальна, предметна, часова, персональна та виключна юрисдикція МКС щодо злочинів пропаганди війни. Незважаючи на те, що Римський статут не містить окремого складу злочину як пропаганда війни, сукупність окремих елементів воєнних злочинів дають всі підстави стверджувати про допустимість і доцільність розслідування МКС таких злочинів за умови дотримання інших умов юрисдикційної приналежності;

- практичне правове закріплення міжнародних механізмів протидії пропаганді війни в Україні, яке відбувається в основному на двох рівнях: власне правовому – шляхом ухвалення нормативно-правових актів у сфері протидії пропаганді війни, в яких дублюють, уточнюють чи імплементують окремі положення міжнародного права в означеній сфері, або ратифікуються окремі міжнародно-правові акти; організаційному – шляхом розробки інструментів, механізмів і засобів реалізації кримінального переслідування за злочини пропаганди війни, а також запровадження механізмів взаємодії органів влади, на які покладено обов'язок забезпечення інформаційної безпеки, із європейськими структурами;

набули подальшого розвитку:

– положення про те, що на міжнародному рівні й досі не вироблена універсальна правова конструкція у формі нормативно-правового акту, який містить загальне та обов'язкове для всіх держав визначення пропаганди та її негативних явищ. Вирішення зазначеного питання перебуває у площині реалізації спільних міждержавних механізмів укладання багатосторонніх та двосторонніх міжнародно-правових договорів. А тому важливо враховувати світовий досвід як держав, так і міжнародних організацій, як, наприклад, Європейського Союзу;

– положення, що відносини в сфері заборони пропаганди війни слід сприймати значно ширше, ніж суто кримінально каране діяння. Пропаганда війни перетворюється на стійкий інструмент ведення війни, а тому доцільно проводити упереджувачий аналіз та правове моделювання пошуку нових ефективних механізмів кримінального переслідування за вказаний вид злочину, навіть із можливістю його родової диверсифікації;

– положення щодо правового закріплення протидії та заборони пропаганди війни в умовах російської агресії, що демонструє формування нового масиву нормативно-правових актів. Постанови Верховної Ради України формують не лише засоби нормативно-правового регулювання заборони пропаганди війни, а й є елементами доказової бази російської агресії проти України для світової спільноти, зокрема доказової бази для цілей кримінально-правового переслідування;

– положення про те, що сучасний стан закріплення міжнародних механізмів протидії пропаганди війни в Україні свідчить про активну імплементацію правових та організаційних заходів;

– аналіз практики міжнародних судових інституцій: ЄСПЛ та Суду ЄС, вироблення критеріїв розрізнення елементів свободи вираження поглядів, яку він захищає, та тієї частини, яка не підлягає захисту.

3. Конкретна особиста участь автора в одержанні результатів.

Наукові результати, пропозиції, практичні рекомендації дисертаційної роботи, які виносяться на захист, є особистим надбанням автора. Особистий внесок здобувача у роботах, які опубліковані у співавторстві, висвітлено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором у дисертаційній роботі відповідають вимогам до такого виду досліджень, ґрунтуються на узагальненні поглядів та дослідженні ідей провідних вітчизняних і зарубіжних учених, використанні системи загальнонаукових і спеціальних методів. У роботі використано значну кількість джерел інформації, наведено дані про апробацію результатів на науково-практичних конференціях та впровадження розробок автора у практичну діяльність органів державної та законодавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій. У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково - обґрунтованими та доказовими.

5. Теоретичне значення роботи.

Дисертацію присвячено комплексному науковому аналізу заборони пропаганди війни у сучасному міжнародному праві. Досліджено еволюцію доктрини та практики щодо заборони війни у міжнародному праві. Проаналізовано різні аспекти пропаганди війни: підбурювання до війни, агресії, розпалювання ворожнечі та мови ненависті. Охарактеризовано основні напрями заборони пропаганди війни у Європейському Союзі. З'ясовано зміст поняття «пропаганди війни» та обмеження свободи вираження поглядів у практиці Європейського суду з прав людини. Значну увагу приділено питанню міжнародно-правової відповідальності за пропаганду війни. Проаналізовано практику Міжнародних військових трибуналів щодо злочину пропаганди війни. Виявлено особливості юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо злочинів пропаганди війни.

6. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вперше у вітчизняній науці міжнародного права сформульовані положення, які характеризують заборону пропаганди війни у сучасному міжнародному праві. Вони можуть бути використані в:

науково-дослідній сфері: для отримання нових знань, що характеризують заборону пропаганди війни у сучасному міжнародному праві, що знайшло втілення у відповідному монографічному дослідженні, наукових статтях і тезах, апробованих на наукових конференціях, семінарах та круглих столах;

навчально-методичному процесі: в процесі розробки спеціальних курсів для фахівців, яких готують заклади вищої освіти юридичного профілю, спеціалістів у сфері права, міжнародного права, міжнародного кримінального права, захисту прав людини, міжнародного гуманітарного права, також підготовки лекційних курсів «Міжнародне кримінальне право», «Міжнародний захист прав людини», «Право Європейського Союзу»;

практичній сфері: для визначення напрямів та реалізації внутрішньої і зовнішньої політики України, національної безпеки держави, здійсненні правових та інституційних реформ в Україні, спрямованих на забезпечення європейської інтеграції України, вдосконаленні національного законодавства та ін.

7. Використання результатів роботи.

Основні теоретичні значення результатів дисертаційного дослідження сформульовані для правотворчої та правозастосовної діяльності та підтверджуються довідками про впровадження Товариства з обмеженою відповідальністю «Група моїх Партнерів» LLC «MY PARTNERS GROUP» (довідка про впровадження № 01 від 05 січня 2023 року); Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету (довідка про впровадження від 29.05.2023 р. № 114.13-17), Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола (довідка про впровадження №123/01 від 24.05.2023 року), Тернопільського апеляційного суду (довідка про впровадження від 24 травня 2023 року № 01-15/107/2023), Головного управління Національної поліції в Тернопільській області (довідка про впровадження від 24.05.2023 №1242/2/06/2023), Управління Служби безпеки України в Тернопільській області (довідка про впровадження від 24.05.2023 № 69/22-4422), Вінницької обласної прокуратури (довідка про впровадження від 26.05.2023 № 10-404ВИХ-23), Адвокатського об'єднання «Самуляк та партнери» (довідка про впровадження від 09.03.2023 року №75).

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора.

Дисертація Коруц Уляни Зіновіївни є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто.

Найважливіші ідеї, висновки, рекомендації, отримані в дисертації, оприлюднені на наукових та науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, всеукраїнських та за міжнародною участю. Основні положення дисертації обговорювали на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Конгресі міжнародного та європейського права «Пропаганда війни в міжнародному праві» (м. Одеса, 2018 р., тези опубліковано), XXIII Міжнародний

науково-практичній конференції «Формування європейських стандартів, цінностей та безпекового простору – стратегічний напрям Української держави» (м. Київ, 2018 р., тези опубліковано), Міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 25-річчю УАМП, "Розвиток науки і практики міжнародного права" та міжнародно-правових читаннях, присвячених пам'яті О. Задорожного, «Міжнародно-правові аспекти заборони пропаганди війни» (м. Київ, 22 червня 2018 р., тези опубліковано), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 16-17 квітня 2019 р., тези опубліковано), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Шості Таврійські юридичні наукові читання» (м. Київ, 5-6 лютого 2021 р., тези опубліковано), Міжнародній науково-практичній конференції «European Potential for the Development of Legal Science, Legislation and Law Enforcement practice» (м. Влоцлавек, Польща, 2021 р., тези опубліковано), Міжнародній науково-практичній конференції «Promotion of social and economic values in the context of European Integration» (м. Кишинів, 2019 р., тези опубліковано), Міжнародній науково-практичній конференції «Economic and social development of Ukraine in XXI century: national vision and globalization challenges: collection of scientific articles» (м. Тернопіль, 2018 р., тези опубліковано), VI Міжнародній науково-практичній конференції «російсько-українська війна: право, безпека, світ» (м. Тернопіль, 29-30 квітня 2022 р., тези опубліковано), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 рік, тези опубліковано), XX Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI: національна візія та виклики глобалізації» (19 травня 2023 р, м. Тернопіль, тези опубліковано), II Міжнародній науково-практичній конференції «Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій» (м. Свалява, Закарпатська обл., 19-20 травня 2023 р., тези опубліковано).

Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано в 42 наукових працях, зокрема: одній одноосібній монографії, 21 статті, опублікованій у фахових виданнях України з юридичних наук, внесених до наукометричних баз; 5 статтях, опублікованих у зарубіжних виданнях, внесених до наукометричних баз даних; 3 статтях у зарубіжних виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних (Scopus/Web of Science); у 12 тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

9. Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

Наукові праці, у яких опубліковані наукові результати дисертації

Індивідуальні монографії:

1. Коруц У.З. Заборона пропаганди війни: міжнародно-правові засади: монографія. Одеса: Фенікс, 2023. 340 с.

Публікації у наукових фахових виданнях України:

2. Коруц У. З. Міжнародний кримінальний суд: проблеми покарання за міжнародні злочини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Т. 1, № 5. С. 234–239. http://nvppp.in.ua/vip/2017/5/tom_1/46.pdf. (0,21 др. арк.).
3. Коруц У.З., Вишневецький Б.С. Міжнародно-правова відповідальність за злочини пропаганди та дезінформації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 238–242. apnl.dnu.in.ua/3_2018/53.pdf. (0,21 др. арк., особисто автору – 0,17 др.арк.: розкрито сутність та особливості інституту міжнародно-правової відповідальності за злочини пропаганди).
4. Коруц У.З. Кримінальна відповідальність за пропаганду війни в Україні: сучасний стан та досвід зарубіжних країн. *Правова держава*. 2019. № 36. С. 91–98. <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2019.36.184874> (0,3 др. арк.).
5. Коруц У.З. Поняття пропаганди війни: історико-правовий аспект. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 4. С. 118–123. <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.4.1.26> (0,21 др. арк.).
6. Коруц У.З. Протидія негативним проявам пропаганди в Європейському Союзі. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2019. Т. 2, № 42. С. 134–138. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.42-2.32> (0,2 др. арк.).
7. Коруц У.З. Правове забезпечення заборони пропаганди війни: досвід республік Молдови та Грузії. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 4 (29). С. 203–207. [https://doi.org/10.32837/ryuv.v2i4\(29\).464](https://doi.org/10.32837/ryuv.v2i4(29).464) (0,21 др. арк.).
8. Коруц У.З. Нормативно-правове забезпечення запобігання і протидії пропаганді війни в Україні в контексті сучасних викликів та загроз. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70), № 2. С. 184–190. <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2020.2-3/30> (0,25 др. арк.).
9. Коруц У.З. Пропаганда як злочин у рішеннях міжнародних кримінальних судів і трибуналів. *Правова позиція*. 2020. № 2 (27). С. 142–147. <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2020-2.26> (0,21 др. арк.).
10. Коруц У.З. Проблемні питання визначення поняття «гібридна війна» як елементу пропаганди війни. *Приватне та публічне право*. 2020. № 2. С. 125–130. <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2020.2.24> (0,21 др. арк.).
11. Коруц У.З. Зміст пропаганди та обмеження свободи вираження поглядів у практиці Європейського суду з прав людини. *Право і суспільство*. 2020. № 1, Ч. 2. С. 179–185. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.1-2.29> (0,25 др. арк.).
12. Коруц У. З. Поняття підбурювання до агресивної війни як елементу пропаганди в міжнародному кримінальному праві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 60. С. 211–215. <https://doi.org/10.32782/2307-3322/2020.60.46> (0,2 др. арк.).

13. Коруц У. Пропаганда війни в імперативних нормах і зобов'язаннях *erga omnes*. *Юридичний вісник*. 2020. № 1. С. 149–156. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.1573> (0,3 др. арк.).

14. Коруц У.З. Інформаційна війна як інструмент пропаганди війни: правові підстави протидії. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 334–339. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.55> (0,21 др. арк.).

15. Коруц У.З. Міжнародні механізми протидії пропаганді війни. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2020. № 2. С. 103–108. <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.83> (0,21 др. арк.).

16. Коруц У.З. Запобігання та протидія пропаганді війни та інформаційним загрозам в Україні. *Публічне право*. 2020. № 2. С. 80–88. <https://doi.org/10.32782/2020-38-09> (0,33 др. арк.).

17. Коруц У. З. Вплив практики міжнародних кримінальних трибуналів на визначення пропаганди війни як міжнародного злочину. *Право і суспільство*. 2021. С. 265–273. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.1.40> (0,33 др. арк.).

18. Коруц У. З. Практика Нюрнберзького трибуналу та її значення для кваліфікації пропаганди війни як міжнародного злочину. *Альманах міжнародного права*. 2021. Вип. 24. С. 222–231. <https://doi.org/10.32841/ILA.2020.24.26> (0,38 др. арк.).

19. Коруц У.З. До питання міжнародно-правової відповідальності за пропаганду агресивної війни. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. Вип. 50. С. 114–119. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.50.24> (0,21 др. арк.).

20. Коруц У. З. Заборона пропаганди війни в умовах воєнного стану: аналіз законодавчих новацій. *Київський часопис права*. 2022. Вип. 4. С. 219–226. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.33> (0,3 др. арк.).

21. Koruts U. Combating hate speech: experience of the Council of Europe. *Juridical scientific and electronic journal*. 2023. Vol. 5. P. 405–408. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/100> (0,21 др. арк.).

22. Коруц У.З. Розслідування Міжнародним кримінальним судом воєнних злочинів росії в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Юридичні науки*. 2023. Т. 34 (73), № 2. С. 171–176. <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/28> (0,21 др. арк.).

Публікації у міжнародних періодичних наукових виданнях інших держав:

23. Коруц У.З. Правова природа та сутнісне значення принципу комплементарності Міжнародного кримінального суду і його місце в системі кримінальної юстиції держави. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4. С. 117–122. (0,21 др. арк.).

24. Koruts, U. Structure and content of the war propaganda phenomenon in the system of social and international relations. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2019. Vol. 6, No. 6. P. 45–52. <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2019/2019-6-6/09.pdf>. (0,3 др. арк.).

25. Koruts, U. Legal support of counteraction of war propaganda in Ukraine. *Recht der Osteuropaischen Staaten (ReOS)*. 2019. Vol. 4. P. 76–81. ReOS 04 aus 2019.pdf (uni-goettingen.de). (0,21 др. арк.).

26. Koruts, U. Activities of conventional authorities and international officials in the counteraction of war propaganda. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. Vol. 1, No. 1. P. 134–141. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2020/12/Vyshegrad-1_2020_Tom-1.pdf. (0,21 др. арк.).

27. Koruts, U. Legal aspects of creating a Special International Tribunal for the crime of russian aggression against Ukraine. *Copernicus Political and Legal Studies*. 2023. Vol. 2, No.1.P.11-17. <https://doi.org/10.15804/CPLS.2023101> (0,25 др.арк.).

Публікації у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

28. Koruts, U. International Legal Regulation of Countering Propaganda of War and Manifestations of Extremism. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*. 2020. Vol. 9, No. 1. P. 105–111. <https://doi.org/10.36941/ajis-2020-0009> Включено до міжнародної наукометричної бази Scopus. (0,25 др. арк.).

29. Plakhotniuk, N., Koruts, U., Doroshenko, E. Constitutional restrictions on human rights and freedoms in the development of liberal democracy in Europe. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. Vol. 3, No. 11. P. 129–143. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-4.3-n000075> Включено до міжнародної наукометричної бази Web of Science. (0,58 др. арк., особисто автору - 0,17 др. арк.: внесок автора відображено на сторінках 133-136 у частині дослідження, яке присвячено правовій сфері дії обмежень у Східній Європі).

30. Koruts, U., Maksymovych, R., Shtykun, O. Legal Grounds for Restrictions of Human Rights in the European Court of Human Rights Case-Law. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. Vol. 4, No. 12. P. 131–145. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-4.4-n000089> Включено до міжнародної наукометричної бази Web of Science. (0,58 др. арк., особисто автору - 0,17 др. арк.: внесок автора відображений у частині 4 статті, присвяченій обмеженням прав людини в практиці ЄСПЛ).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

31. Koruts, U. Some aspects of the jurisdiction of the international criminal court an ratification of the statute. *Economic and social development of Ukraine in XXI century: national vision and globalization challenges*. 2017. Vol. 1. P. 175–179. (0,2 др. арк.).

32. Коруц У.З. Пропаганда війни в міжнародному праві. *Конгрес міжнародного та європейського права*: зб. наук. праць, 25-26 трав. 2018 р. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2018. С. 38–41. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9920/congress%20Int%20Law25.05.18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (0,13 др. арк.).
33. Коруц У. З. Міжнародно-правові аспекти заборони пропаганди війни. *Розвиток науки і практики міжнародного права: Міжнар. наук.-практ. конф., присвячена 25-річчю УАМП, та міжнародно-правові читання, присвячені пам'яті Олександра Задорожнього*. 2018. Вип. 1. С. 76–79. (0,13 др. арк.).
34. Коруц У.З. Кримінальна відповідальність за пропаганду війни у законодавстві України та Грузії. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. 2019. С. 160–163. (0,13 др. арк.).
35. Koruts, U., Kravchuk, M. On ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court: experience of Moldova and current situation in Ukraine. *Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene*: conferința, 12-13 decembrie 2019. Chișinău: Tipografia “Adrilang”, 2019. P. 9–11. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/9-11_10.pdf. (0,08 др. арк.).
36. Коруц У.З. Окремі питання тлумачення та імплементації статті 20(2) Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. *European Potential for the Development of Legal Science, Legislation and Law Enforcement practice*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 28 квіт. 2021 р. Рига: Publishing House “Baltija Publishing”, 2021. С. 238–241. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-040-7-60> (0,13 др. арк.).
37. Коруц У. З. Огляд підходів до визначення поняття «пропаганда» та «пропаганда війни». *Шості Таврійські юридичні наукові читання*: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., 5-6 лют. 2021 р. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 129–132. https://tnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/%D0%A2%D0%9D%D0%A3_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%A4%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C_2021.pdf. (0,13 др. арк.).
38. Коруц У.З. Юридичний фронт: шлях до Спеціального міжнародного трибуналу для росії. Міжнар. наук.-практ. конф. «Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної сфери сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи» (2-3 червня 2022 р.). 2022. С. 319-321. <http://naukskf.wunu.edu.ua/index.php/npsgf/issue/view/3> (0,08 др. арк.).
39. Коруц У.З. Пропаганда війни в рішеннях міжнародних кримінальних трибуналів як досвід для кваліфікації воєнних злочинів в Україні. VI міжнар. наук.-практ. конф. «російсько-українська війна: право, безпека, світ» (29-30 квітня 2022 р.). 2022. С. 310-314. (0,14 др. арк.).
40. Коруц У. З. Шляхи створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України. VII міжнар. наук.-практ. конф. «Україна в умовах

реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід». 2023. С. 197-200 (0,13 др.арк.).

41. Коруц У.З. Огляд законодавчих змін щодо заборони пропаганди війни в Україні. XX міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI: національна візія та виклики глобалізації» 19 травня 2023 р, м. Тернопіль.: Західноукраїнський національний університет. 2023. С. 962-967. (0,18 др.арк.).

42. Коруц У.З. До окремих питань юрисдикції Міжнародного кримінального суду. II міжнар. наук.-практ. конф. «Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій», 19-20 травня 2023 року, м. Свалява, Закарпатська обл. 2023. С. 196-199. (0,21 др.арк.).

10. Оцінка мови та стилю дисертації.

Текст дисертації викладений грамотною, доступною мовою, зміст характеризується логічним та послідовним характером і містить необхідні узагальнення. Наведені в рефераті наукові положення, висновки і рекомендації, результати опублікованих праць чітко осмислені та обґрунтовані в тексті дисертації. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Детальний розгляд дисертаційної роботи дає підстави констатувати ідентичність реферату та основних положень дисертації.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Дисертаційна робота за формою, змістом і обґрунтуванням висновків є кваліфікованим, виконаним на високому теоретичному та методологічному рівні дослідженням. Дисертація відповідає Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. Тема, мета і зміст дисертації повністю відповідають паспорту спеціальності 12.00.11 – «Міжнародне право».

12. Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації.

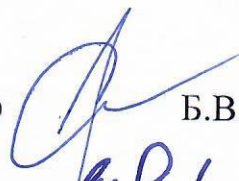
ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Докторська дисертація Коруц Уляни Зіновіївни є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у сфері міжнародного права щодо визначення засад та міжнародно-правових актів забезпечення заборони пропаганди війни у сучасному міжнародному праві. Робота логічно

побудована, характеризується єдністю змісту, має завершену структуру і повністю розкриває тему, відповідає принципам академічної доброчесності. Не має суттєвих недоліків. Дисертація Коруц Уляни Зіновіївни на тему «Заборона пропаганди війни у сучасному міжнародному праві», відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 та відповідає паспорту наукової спеціальності 12.00.11 - «Міжнародне право», затвердженому МОН. Робота рекомендується до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – «Міжнародне право».

Рецензенти:

Професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, д.ю.н., професор

 Б.В. Бабін

Професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, д.ю.н., доцент

 І.С. о. Нуруллаєв

Професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, д.ю.н., доцент

 А.В. Пазюк